

سرشناسه:	قنادی، صالح، ۱۳۴۰ - Ghannadi, Saleh
عنوان و نام پدیدآور:	آشنایی با معارف قرآن: تفسیر موضوعی / صالح قنادی.
وضعیت ویراست:	[ویراست ۴].
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small> ، ۱۳۹۹.
مرجع تولید:	پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small>
مشخصات ظاهری:	ج ۳.
شابک:	دوره ۱-۴۲۹۷۲۷-۶۰۰-۹۷۸: ج ۳: ۴۰۹-۴۲۹-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۳۹۹ (فیبا).
مندرجات:	ج ۱. قصه های قرآنی -- ج ۲. مفاهیم اخلاقی -- ج ۳. مفاهیم اعتقادی.
موضوع:	تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴ -- 20th century -- Shiite hermeneutics -- Qur'an
موضوع:	قرآن -- قصه ها -- نقد و تفسیر - Criticism, interpretation, etc -- Qur'an stories
موضوع:	تفاسیر شیعه -- قرن ۱۴ -- پرسش ها و پاسخ ها
موضوع:	Qur'an -- Shiite hermeneutics -- 20th century -- Catechisms
شناسه افزوده:	جامعه المصطفی <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small> العالمية. مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small>
شناسه افزوده:	Almustafa International University Almustafa International Translation and Publication center
رده بندی کنگره:	BP۹۸/۱۳۹۷ ق/۹۵
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۱۷۲۶
شماره کتابشناسی ملی:	۵۳۰۹۱۹۰

BA.۰۲۰۹.j۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

آشنایی با معارف قرآن تفسیر موضوعی (۳) مفاهیم اعتقادی
 مؤلف: صالح قنادی
 چاپ دوم (ویراست جدید): ۱۳۹۹ ش / ۱۴۴۱ ق
 ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم
 ● چاپ: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم ● قیمت: ۲۹۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

مراکز پخش

◀ ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸:
 تلفن: +۹۸ ۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ / تلفکس: (داخلی ۱۰۵) / ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵
 ▶ ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه. تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶
 pub_almustafa @ pub.miu.ac.ir http://buy-pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثریاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مصطفی نوبخت
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- صفحه‌آرا: سیدمحمدرضا جعفری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر فنی: علی عبادی فرد

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

هرگونه نسخه برداری اعم از کپی برداری و بازنویسی و انتشار، اسکن، ذخیره کامپیوتری، ترجمه به زبان‌های دیگر و ساخت فایل صوتی کتاب، بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع، شرعاً حرام و از طریق مراجع قانونی، قابل پیگیری است.

آشنایی با معارف قرآن
تفسیر موضوعی (۳)
مفاهیم اعتقادی

صالح قنادی

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فراروی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد. جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه‌چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد. بالندگی مراکز آموزشی در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعه المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم العالمیه» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلی الله علیه و آله و سلم

پیش‌گفتار

پیامبر گرامی اسلام و اهل بیت عصمت و طهارت صلوات الله علیهم اجمعین، با تحقق بخشیدن به اصول علمی قرآن کریم، پایه‌های انقلاب فرهنگی شگرف و سترگ اسلام عزیز را در جامعه بشری بنیاد نهادند، و در این راه به تربیت فرزانه‌گانی شریعت‌شناس و پاکدامن مبادرت ورزیدند، تا جامعه عمل بر معارف آن پیوشانند و در راه ترویج و آموزش آن، به کسانی که توانایی بر دوش کشیدن بار سنگین آن را دارند، از هیچ کوششی دریغ نورزند.

اکنون به‌رغم همه فشارها و نابسامانی‌هایی که ستمگران و استعمارگران نسبت به روحانیت و حوزه علمیه روا داشته‌اند تا ریشه آن را برکنند، و یا آن را از رشد و تعالی بازداشته، از مسیر درست خود منحرف سازند، این نهاد مقدس همچنان استوار و سرفراز بر پای خود ایستاده است، و مسیر خود را به سمت بالندگی و کمال ادامه می‌دهد.

این بنیاد توانمند علمی و فرهنگی توانسته است در طول دوره‌های حیات خود، نیاز نسل‌های مختلف را برآورده سازد و همچنان در هدایت بشر و پاسخ‌گویی به پرسش‌ها و شبهات دوستان و دشمنان خود، موفق باشد و این ویژگی را نیز بیشتر در برهه‌هایی داشته که نرمی، گشاده‌رویی و توانایی رشد و نوآوری بیشتری از خود نشان داده است.

امروزه حوزه‌های علمیه موفق، با ویژگی‌های زیر ارزیابی می‌شوند:

۱. اهمیت دادن به همه کرانه‌های علوم و معارف اسلامی و پژوهش بی‌وقفه و تلاش علمی پیگیر در یک‌یک رشته‌های آن؛

۲. نوآوری و بازبینی پیایی در روش‌های تدریس و تألیف کتاب‌های درسی به

تناسب نیازهای روز، به گونه‌ای که از پیشرفت علمی و نوآوری، در کنار ژرف‌نگری و حفظ اصالت و ارتباط آن با میراث گرانسنگ اسلامی برخوردار باشد؛

۳. آگاهی از مسائل و موضوعات روز و تصدی مسئولیت پاسخ‌گویی به شبهات و نیازهای جدید با تکیه بر اصول علمی قرآن و مبانی استوار عقل و در سطحی که هماهنگ با مقتضیات زمان باشد، و یا حتی پیشاپیش آن حرکت کند.

در همین راستا سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور، با بهره‌گیری از پژوهش‌های گسترده پژوهشگران و مؤلفان برجسته، برنامه درسی جدیدی را در نظام آموزشی و روش‌های تدریس و تألیف کتب درسی خود پی‌ریزی کرده، و موارد زیر را در آنها مد نظر قرار داده است:

۱. رعایت اهداف آموزشی هر درس، بر اساس برنامه پیش‌بینی شده برای هر واحد درسی؛

۲. رعایت سطح علمی دانشجویان در همه مراحل درسی؛

۳. رعایت پیوستگی و تناسب بین کتاب‌های درسی یک نیم سال و پرهیز از افراط و تفریط در ارائه مطالب؛

۴. رعایت اصول تدوین و تألیف کتب درسی.

کتابی که پیش روی شماست، یکی از کتاب‌های این مجموعه درسی است که به منظور آشنایی با تفسیر موضوعی و برای دو واحد از دوره کارشناسی تدوین شده و حجت الاسلام والمسلمین صالح قنّاد آن را تألیف کرده است. بدین وسیله از ایشان و کلیه کسانی که در آماده‌سازی آن کوشیده‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

گروه علوم نقلی

واحد تدوین کتب درسی

فهرست

بخش اول: توحید

مقدمه	۱۹
درس اول: انگیزه خداجویی	۲۱
انگیزه عقلی	۲۲
برهان پذیری توحید و برهان ناپذیری شرک و الحاد	۲۲
انگیزه فطری	۲۴
۱. کمال جویی و حق پذیری	۲۴
۲. انگیزه عاطفی و قلبی	۲۵
۳. استجابات دعا	۲۶
درس دوم: توحید و یگانگی خدا	۲۹
معنای توحید	۲۹
توحید و نظم جهان	۳۰
توحید و وحدت شرایع آسمانی	۳۰
توحید و اتحاد جوامع بشری	۳۱
توحید و کمال علمی انسان	۳۲
توحید و اعتدال روانی و عملی انسان	۳۴
درس سوم: علم نامحدود خداوند	۳۷
تعریف علم	۳۷
تفاوت علم خداوند با علم دیگر موجودات	۳۸

۳۹ احاطه علمی خداوند
۴۰ دو دلیل در احاطه علمی خداوند
۴۱ مراتب علم خداوند
۴۲ ابعاد علم الهی
۴۵ درس چهارم: قدرت بی پایان خداوند
۴۵ تعریف قدرت
۴۶ جلوه‌های قدرت خدا
۴۷ ظهور قدرت خدا
۴۸ رابطه «علم» و «قدرت خداوند»
۴۹ قدرت خدا و اختیار انسان
۵۳ درس پنجم: حکمت خداوند
۵۴ معنای «حکمت»
۵۴ حکمت خدا در نظام تکوین
۵۶ تفاوت انسان‌ها
۵۶ آفرینش مرد و زن
۵۸ حکمت خدا در نظام تشریح
۵۹ حکمت خدا در نظام آخرت
۶۱ درس ششم: مالکیت و حاکمیت مطلق خداوند
۶۱ تعریف «مالکیت» و «حاکمیت»
۶۲ جلوه‌های مالکیت و حاکمیت مطلق خداوند در نظام تکوین
۶۳ ۱. معجزات
۶۳ ۲. حاکمیت خدا در نظام تشریح
۶۴ ۳. حاکمیت خدا در نظام آخرت
۶۵ ۴. «حاکمیت مطلق خداوند» و «حاکمیت طاغوت»

۶۹	درس هفتم: ولایت الهی
۷۰	تعریف ولایت
۷۱	«ولایت عامه» و «ولایت خاصه» الهی
۷۱	«ولایت خدا» و «ولایت شیطان»
۷۵	درس هشتم: رحمت گسترده خداوند
۷۵	تعریف رحمت
۷۶	جلوه‌های «رحمت خدا» در نظام تکوین
۷۷	ظهور «رحمت الهی» در نظام تشریح
۷۸	ظهور «رحمت الهی» در نظام آخرت
۷۸	«رحمت عام» و «رحمت خاص»
۷۹	کسانی که مورد رحمت خداوند قرار می‌گیرند
۸۰	غلبه «رحمت خدا» بر «غضب او»
۸۱	آثار «رحمت خدا»
۸۲	نجات مؤمنان
۸۵	درس نهم: انتقام الهی
۸۵	تعریف انتقام
۸۶	شیوه‌های انتقام الهی
۸۶	۱. غرق شدن
۸۷	۲. فرو رفتن در زمین
۸۷	۳. ترس و وحشت
۸۷	۴. سرگستگی و حیرت
۸۸	۵. خسارت مادی
۸۸	۶. حدود و تعزیرات
۸۸	۷. کشته شدن در کارزار
۸۹	انتقام الهی چه کسانی را در بر می‌گیرد؟

۱۰ آشنایی با قرآن (مفاهیم اعتقادی)

۸۹	۱. لاجوجان
۸۹	۲. مجرمان
۹۰	۳. مُترَفان
۹۳	درس دهم: شرایط و موانع شناخت خداوند
۹۴	رعایت تقوا و دوری از گناه
۹۵	محیط سالم و رهبران شایسته
۹۶	دوری از تعصب و تقلید کورکورانه
۹۶	انس با خدا
۹۷	بهره‌مندی از پیامبر و امامان معصوم <small>علیهم‌السلام</small>

بخش دوم: نبوت

۱۰۳	مقدمه
۱۰۵	درس یازدهم: ویژگی‌های برجسته پیامبران
۱۰۵	علم
۱۰۶	عصمت
۱۰۸	اعجاز
۱۰۹	گواهی پیامبر بر اعمال امت
۱۱۳	درس دوازدهم: اهداف مشترک پیامبران
۱۱۴	دعوت به تعقل و مبارزه با تقلید کورکورانه
۱۱۵	دعوت به توحید و مبارزه با طاغوت
۱۱۷	اجرای قسط و عدل
۱۱۷	دفاع از مستضعفان و مبارزه با مستکبران
۱۱۹	آخرت‌گرایی
۱۲۱	درس سیزدهم: عوامل موفقیت پیامبران
۱۲۲	صداقت و امانت‌داری

۱۲۲.....	محبت و دلسوزی
۱۲۳.....	اخلاص
۱۲۴.....	تبلیغ رایگان
۱۲۵.....	ساده‌زیستی و دوری از دنیاطلبی
۱۲۶.....	نفی شخصیت پرستی
۱۲۶.....	شجاعت و پایداری
۱۲۷.....	مشورت و همراهی مردم
۱۲۹.....	درس چهاردهم: شیوه‌های تبلیغ پیامبران
۱۳۰.....	بیم دادن و مؤده دادن
۱۳۰.....	۱. انذار
۱۳۱.....	الف) بیم دادن به سختی و عذاب در دنیا
۱۳۲.....	ب) بیم دادن به سختی و عذاب در آخرت
۱۳۳.....	۲. بشارت
۱۳۳.....	الف) مؤده دادن به پیروزی و گشایش در دنیا
۱۳۴.....	ب) مؤده دادن به آموزش و بهشت
۱۳۴.....	حکمت، موعظه و مجادله نیکو
۱۳۵.....	۱. حکمت
۱۳۵.....	۲. موعظه
۱۳۶.....	۳. مجادله نیکو
۱۳۶.....	رفتار پیامبران
۱۳۹.....	درس پانزدهم: پس از بعثت
۱۴۱.....	برخی آثار پربرکت بعثت پیامبران
۱۴۱.....	۱. نشاط و زندگی
۱۴۲.....	۲. وحدت و اختلاف
۱۴۴.....	۳. جنگ و صلح

- برخی شیوه‌های برخورد پیامبران با مخالفان ۱۴۵
۱. جدایی از کافران ۱۴۵
۲. جنگ با دشمنان ۱۴۵
۳. صلح با مسالمت‌جویان ۱۴۶
۴. سختی و آسایش ۱۴۶
- درس شانزدهم: پیروان راستین پیامبران ۱۴۹
- ابعاد اطاعت ۱۵۰
۱. تصدیق همه پیامبران ۱۵۰
۲. دوستی با دوستان و دشمنی با دشمنان ۱۵۱
- آثار اطاعت و سرانجام اطاعت‌کنندگان ۱۵۲
۱. رفع اختلافات علمی و عملی ۱۵۲
۲. بهره‌مندی از رحمت الهی ۱۵۲
۳. بهره‌مندی از یاری و کمک خدا ۱۵۳
۴. بهره‌مندی از پاداش و رستگاری ۱۵۳
- درس هفدهم: مخالفان پیامبران ۱۵۵
- علت‌های مخالفت ۱۵۵
- شیوه‌های مبارزه با پیامبران ۱۵۶
۱. استهزای پیامبران ۱۵۶
۲. تهمت سحر و جنون ۱۵۷
۳. آزار و اذیت ۱۵۸
۴. زندان و کشتار ۱۵۸
۵. مخالفت‌های داخلی ۱۵۸
- الف) جدا کردن مردم از رهبران آسمانی ۱۵۹
- ب) پیش‌دستی و بی‌احترامی نسبت به رهبران آسمانی ۱۵۹
- ج) سرپیچی از جنگ و خودداری از فعالیت‌های اجتماعی ۱۶۰

فهرست ۱۳

۱۶۱.....	سرانجام مخالفان
۱۶۱.....	۱. خواری و ذلت
۱۶۱.....	۲. حبط (نابودی) اعمال
۱۶۲.....	۳. لعنت خدا و عذاب آخرت
۱۶۲.....	۴. مجازات در دنیا
۱۶۵.....	درس هجدهم: برتری پیامبر اسلام ﷺ
۱۶۶.....	نخستین مسلمان
۱۶۷.....	«هیمنه» قرآن، نشانه «هیمنه» پیامبر ﷺ
۱۶۸.....	خاتمیت
۱۶۹.....	مقام نزدیکی (به خداوند)
۱۷۰.....	اخلاق شایسته و فداکاری بزرگ
۱۷۳.....	درس نوزدهم: جانشینان و ادامه دهندگان راه پیامبران
۱۷۶.....	از چه کسانی اطاعت نکنیم؟
۱۷۶.....	۱. اسراف‌کاران و فسادکنندگان
۱۷۶.....	۲. گناهکاران و ناسپاسان
۱۷۶.....	۳. غافلان و هوسرانان
۱۷۷.....	۴. دروغ‌گویان و فریبکاران
۱۷۷.....	۵. ظالمان و ستمگران
۱۷۷.....	ویژگی‌های رهبران الهی
۱۷۸.....	۱. علم
۱۷۸.....	۲. عدالت
۱۷۹.....	۳. تدبیر و کاردانی
۱۸۰.....	۴. دشمن‌شناسی و سیاست‌دانی
۱۸۰.....	۵. شجاعت
۱۸۱.....	۶. التزام عملی به اسلام

۱۸۵	درس بیستم: اجر رسالت و ادای امانت
۱۸۶	ادای امانت
۱۸۸	بطلان «حسبنا کتاب الله»

بخش سوم: معاد

۱۹۵	مقدمه
۱۹۷	درس بیست یکم: یاد معاد
۱۹۷	فواید یاد معاد
۱۹۷	۱. بینش وسیع و صحیح
۱۹۸	۲. وارستگی اخلاقی
۱۹۹	۳. حفظ استقلال و آزادگی
۲۰۰	۴. استقامت در برابر طاغوتیان
۲۰۰	۵. جهاد و شهادت
۲۰۱	۶. کوشش در انجام خیرات و عبادات
۲۰۱	الف) رسیدگی به محرومان
۲۰۲	ب) انفاق در نهان و پنهان
۲۰۲	ج) انصاف در معاملات
۲۰۵	درس بیست دوم: پیوستگی دنیا و آخرت
۲۰۶	پیوستگی و ارتباط سلامتی دنیا و آخرت
۲۰۷	پیوستگی و ارتباط تنگی و کوری انسان در دنیا و آخرت
۲۰۸	پیوستگی و ارتباط خواری و عذاب در دنیا و آخرت
۲۰۹	پیوستگی «لعنت» در دنیا و آخرت
۲۱۰	پیوستگی و ارتباط بشارت و ثواب در دنیا و آخرت
۲۱۱	پیوستگی با رهبران، در دنیا و آخرت
۲۱۳	درس بیست سوم: گسستگی اسباب و انساب در قیامت
۲۱۴	گسستگی از مال و فرزند

- ۲۱۵..... گسستگی از بستگان و یاران
- ۲۱۶..... گسستگی حيله‌ها
- ۲۱۶..... گسستگی علوم دروغين و عقايد باطل
- ۲۱۷..... گسيختگی پيرون و پيشوايان باطل از يکديگر
- ۲۲۳..... درس بيست چهارم: برتری نظام آخرت بر دنيا
- ۲۲۴..... افزايش علم و آشکار شدن حقايق
- ۲۲۶..... تجسم اعمال و ظهور آنچه ملکه انسان است
- ۲۲۷..... خالص بودن لذت و عذاب در آخرت
- ۲۲۸..... زندگی و شعور موجودات در آخرت
- ۲۳۱..... درس بيست پنجم: توقفگاه‌های قیامت
- ۲۳۱..... تعداد توقفگاه‌های قیامت و طول زمان آن
- ۲۳۳..... ۱. ترس و وحشت و ایمنی
- ۲۳۴..... ۲. سکوت و صحبت کردن
- ۲۳۹..... درس بيست ششم: گروه‌بندي انسان‌ها در قیامت
- ۲۴۰..... اصحاب شمال
- ۲۴۱..... اصحاب يمين
- ۲۴۲..... ۱. سابقون
- ۲۴۳..... ۲. مخلصين
- ۲۴۴..... ۳. مستضعفان
- ۲۴۴..... ۴. مخالطان
- ۲۴۵..... اصحاب اعراف
- ۲۴۹..... درس بيست هفتم: سيمای بهشت و بهشتيان
- ۲۴۹..... تصويری از بهشت
- ۲۵۱..... مراتب بهشت و درجات بهشتيان
- ۲۵۳..... بهشت جایگاه مسلمانان است

۲۵۷	درس بیست هشتم: سیمای جهنم و جهنمیان
۲۵۷	جهنم، جایگاه کج اندیشان و تبهکاران
۲۵۹	ورود به جهنم و نجات از آن
۲۶۱	طبقات زیرین جهنم و جهنمیان
۲۶۵	درس بیست نهم: عوامل انکار معاد و موانع یاد قیامت
۲۶۶	بی پروایی و فرار از مسئولیت پذیری
۲۶۷	اشرافی‌گری و رفاه طلبی
۲۶۸	لذت جویی و کوتاه نظری
۲۷۱	کتابنامه